

ATATÜRK VE ÇAĞDAŞ TÜRK KADINI

Prof. Dr. YILDIZ TÜMERDEM

Kız çocukları ve kadınlar konusunda, en uygar toplumlarda bile çağlar boyu alışagelmış ön yargılar vardır. Örneğin yeni doğan kız çocuğu “dayanaksız, güçsüz, ince yapılıdır” diye düşünülür; oysa “erkek çocuğu güçlüdür, sağlamdır ve geleceğin simgesidir.” Kadınlar konusunda da asılsız çok şey düşünülmüş ve bu düşünceler zaman zaman gerçekmiş gibi dile getirilmiştir. Oysaki, kadın anadır, bacıdır, eştir. Tek anlamda kutsaldır, gereklidir, vazgeçilmez bir varlıktır. Bu bakımdan kadının toplumdaki durumunu, kişilerin özgürlüklerinin tek simgesi olan kişiliğe saygı esasına göre belirlemek gerekir. Onun yaşam koşullarının, düşünsel ve kültürel düzeyinin yükseltilmesi zorunludur. Bir milletin uygarlıktaki yeri, kadına verdiği değer ve tanıdığı haklarla belirlenmelidir. Toplum ne kadar ilkelse kadını o ölçüde küçümser ve ona gerekli değeri veremez. Afrika kıtasında güvensizlik, erkeğin çıkarıcılığı gibi nedenlerle son derece korkunç ve ilkel bir töre olan kız çocuklarının sünet edilme olayı ve bu olayın neden olduğu sakatlık ve ölümlerin günümüzde bile varoluşunun bilinmesi, yazılarak dile getirilmesi, ürkütücü olduğu kadar üzücüdür de¹. Bu gözlemlerin aksine kadının yasalarla hak ve özgürlüğüne sahip olduğu ülkeler uygar ve gelişmiş ülkelerdir.

Türk kadınları varlıklarını, kadının her bakımdan toplumun temeli olduğunu sık sık dile getiren, Büyük Atalarına borçludur. Ayrıca Türk kadınları şanslıdır; Çünkü Cumhuriyetimiz Atatürk gibi çağdaş düşünce ve çağdaş eylemi kişiliğinde birleştirmiş bir önder tarafından kurulmuş ve yönlendirilmiştir.

Atatürk'ün 1923 yılında söylediği şu sözler Türk kadınının, Türk milletinin kalkınmasındaki değerini bütün açıklığıyla vurgulamaktadır: “Milletimiz kuvvetli bir millet olmaya azmetmiştir. Bugünün gereklerinden biri de kadınlarımızın her hususta yükselmelerini temindir. Bu sebeple kadınlarımız da âlim ve teknik bilgi sahibi

¹ People, Africa Special Report, 6 (1979)

olacaklar ve erkeklerin geçtikleri bütün eğitim kademelerinden geçeceklerdir. Sonra kadınlar toplum hayatında erkeklerle beraber yürüyerek birbirinin yardımcısı ve koruyucusu olacaklardır.”²

Görülüyor ki Atatürk ve onun gibi düşünen aydınlar, kadının erkekle birlikte öğrenim yapması, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamda onlarla yanyana görev alması ve her iki cinsin birbirine güvenle destek ve yardımcı olması görüşünü yıllarca önce benimsemiş ve savunmuşlardır. Bu konuda Atatürk zaman zaman milletine seslenmiş, onları uyarmıştır: “Mümkün müdür ki bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça, diğer yarısı semalara yükselsin? Şüphe yok ki ilerleme adımları, dediğim gibi iki cins tarafından beraber arkadaşça atılmalı ve ilerleme ve yenilik alanında birlikte yol alınmalıdır.”³ İşte bu görüş ve uyarılar sebebiyledir ki Türk kadını, birlikte düşünerek, birlikte karar vererek aile kurma, eğitim yapma ve istediği mesleği seçme hak ve özgürlüğüne, kendilerini geliştirmiş ve uygar sayan ülkelerden çok önce kavuşmuştur.

Türk kadını, Kurtuluş Savaşında ve Cumhuriyetin kuruluşunda erkeği ile beraber gösterdiği büyük çabanın karşılığı olarak bazı hakları hak etmiştir. Büyük Atatürk, Osmanlı devrinde kafes ardında yaşamaya mahkûm edilmiş Türk kadınına 4 Ekim 1926’da Türk Medenî Kanunu ile siyasal ve ekonomik alanda erkeği ile eş haklar vermiştir. 5 Aralık 1934 tarihinde Anayasada yapılan değişiklikle kadına milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.⁴ Bu haklar, Türk kadını için vazgeçilmez haklardır. Türk kadını ülkesinin yönetiminde erkeği kadar söz sahibi olmalıdır; bu onun doğal hakkıdır. Unutulmamalıdır ki dünya kamuoyu, Türk kadınının haklarına ilişkin bu durumu Türk İnkılabının en belirgin özelliği olarak kabul etmiştir.

Aslında Atatürk ile gerçekleşen inkılaplarımızın bir değil hepsi doğrudan ve dolaylı olarak Türk kadınına haklar sağlamıştır⁵. Tevhid-i Tedrisat (Öğretim’in Birleştirilmesi) Yasası ile kız çocuklarımız erkek çocuklarımızla birlikte öğretim ve eğitime başlamıştır.

² Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II, s. 85-86

³ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II, s. 219

⁴ Ülker Gürkan : Cumhuriyette Kadın, Atatürk Üniversitesi 50. Yıl Armağanı, s. 2, 1976

⁵ Nermin Abadan-Unat : Social Change and Turkish Women, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1963

Harf inkılâbı ile okuma yazmanın kolaylaşması kılık kıyafet inkılâbı ile kadının peçeyi ve çarşafı atması gibi olaylar Türk kadını ezik ve eşitsiz durumdan kurtarmış, onun, erkeğin yanında onurlu, güvenli, bilgili ve sosyal bir varlık olarak yaşamına yön vermesini sağlamıştır.

Günümüzde eğitimin hemen her dalı Türk kadını için açıktır. Bilimsel gücünü kanıtlayan kadınlarımız azımsanmamalıdır. Kadın, siyaset alanında az sayıda da olsa söz sahibidir, etkindir. Kadın teknik alanda olduğu kadar sanayi ve ticaret alanında da aktif ve başarılıdır; kamu ve özel kuruluşlarımızda erkek kadar başarılı olduğu görülmektedir.

İnce ve duygulu özelliği Türk kadınlarını sanat dünyasında değişik dallarda uluslararası üne kavuşturmuştur. Kalemini ve fırçasını ustalıklı kullananlarımızın, müzikle yoğrulmuş yaşamlarıyla gururlandıklarımızın, çamura, mermere yaşam verenlerimizin, sahne ile bütünleşenlerimizin ünleri artık ülke dışına yayılmıştır. Sosyal hizmet alanında kadın uluslararası düzeyde oluşturduğu dernekler ile gönüllü çalışmalarını gerçek mesleği ile birlikte ve zorlanmadan yürütebilmektedir.

Dünya tarihinde 1849 yılında diploma alan ilk kadın hekim Elizabeth Blacwell'dir ve ancak on yıl sonra göreve başlayabilmiştir. Türk kadını Cumhuriyetten önce de hekimlik mesleğini istemiş; ancak bu isteği geri çevrilmiştir. 1922 yılında Besim Ömer Paşa'nın çabası ile yedi kız öğrenci Haydarpaşa Tıp Fakültesi'ne kabul edilmiştir. Cumhuriyet yönetimi sayesinde ki 1928 yılında altı kadın hekimimizin göreve başladığını görüyoruz.⁶ Türk kadınının batıdan 60-70 yıl sonra tıp alanına girmesine rağmen, ülkemizde kadın hekimlerimiz, sayıca batı ülkelerinden çok öndedir. Bilgi ve beceri yönünden de değerleri büyüktür. Hukuk, siyasal bilgiler, mühendislik, öğretmenlik ve diğer meslek dallarında da kadınlarımızın başarıları göz kamaştırıcıdır. Bu durum hiç şüphesiz milletimiz için mutluluk ve onur vericidir. Kadınlarımız, Atatürk'ün kendilerine yasalarla verdiği hak ve hürriyetin değerini bilmektedir. Bu sebeptendir ki Ata'sına bağlılığı dünya durdukça değişmeyecek ve eksilmeyecektir.

⁶ Cumhuriyetin 50. Yılında Alanlarında Türk Kadını, Sermet Matbaası, İstanbul, 1974